

اثربخشی آموزش های پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس اول ابتدایی

الهه شریفی حسین آباد

کارشناس رشته مشاوره و راهنمایی، دانشگاه پیام نور رشتخوار-ایران

sharifielahe@gmail.com

چکیده

آموزش پیش دبستانی در ابتدای ورود کودک به دبستان نقش مهمی در باروری استعداد های وجودی کودک است و مفاهیم و محتوای آموزش هایی که در دوره پیش دبستانی به کودک داده می شود، بسیار مفید و ضروری می باشند. چون همان گونه که در مقاطع مختلف تحصیلی، واحدهای درسی وجود دارد، در دوره ی پیش دبستانی نیز واحدهای کار گنجانده شده است؛ به این معنی که آموزش ها با هدف انتقال مفاهیم ریاضی، دینی و زبان آموزی ارائه می شود. برای مثال تعریف یک داستان، به زبان آموزی کودک کمک می کند و دایره ی لغت او را گسترش می دهد، این امر در خصوص کودکان دو زبانه، اهمیت بیشتری دارد. در دوره ی پیش دبستانی، مربی محوریت داشته و نقش او در تربیت کودک پررنگ است، باید مربیان را در امر آموزش تربیت کرد که خوشبختانه در حال حاضر وزارت آموزش و پرورش برای مربیان پیش دبستان این امکانات را فراهم نموده است. آموزش پیش دبستانی می تواند از طریق غنی سازی محیطی، کودکان را قادر سازد تا به تجارب ادراکی و ذهنی جدیدی که احتمالاً در محیط معمول خانواده برای آنان امکان پذیر نیست بپردازند. با توجه به تاثیرات دوره پیش دبستانی و امکاناتی که این دوره برای کودکان فراهم می سازد می توان آن را گام مهمی در جهت رشد استعداد های کودکان دانست بنابراین این تحقیق به روش توصیفی در مورد اثربخشی گذراندن دوره پیش دبستانی بر روی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی انجام شد. نتایج مطالعات نشان داد که گذراندن دوره پیش دبستانی تا حد زیادی می تواند بر رشد و شکوفایی استعداد های کودکان اول دبستان تاثیر گذار باشد و این نشانگر این موضوع است که این گروه از دانش آموزان تحت تاثیر آموزش های پیش دبستانی دارای روند رشد اجتماعی مطلوبی بوده اند.

واژگان کلیدی: پیش دبستانی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموز، کلاس اول.

مقدمه

آموزش و پرورش سنگ زیر بنای توسعه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه است. بررسی عوامل موثر پیشرفت و ترقی در جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار بوده اند (مصطفایی، ۱۳۸۷). همه کشورها به معلمان اثر بخش، با انگیزه و کارا، به عنوان یک فرضیه ی اصلی آموزش و پرورش نیاز دارند، تا بتوانند خود را در قالب سیستم تعلیم و تربیتی خوب، پرورش داده و برای آینده ای بهتر آماده سازند در شرایط کنونی نیاز کشور ما به چنین معلمانی، بیش از سایر کشورهاست. علی رغم این نیاز مبرم، هنوز به نیازهای مادی و معنوی معلمان کم توجهی می شود و این گونه بی توجهی ها با ابزار کمبود بودجه توجیه می شود (اسماعیل سرخ، ۱۳۸۱).

در تحقیق حاضر سعی شده است اثرات تجارب پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی، هوش و علاقه به مدرسه در دانش آموزان سال اول ابتدایی روشن شود. محیط های اجتماعی نظیر مهدکودک، نهادهای دیگری به جز خانواده در آموزش هنجارها و ارزش ها به فرزندان دخالت دارند و با افزایش سن کودک به مرور از نقش خانواده ها کاسته و بر نقش این کانون ها در الگودهی به شخصیت کودک افزوده می شود. مهدکودک، برای بچه ها عموماً جذابیتی بیش از خانه و خانواده دارد و نیز نقشی بسیار اساسی و مهم در تربیت کودکان ایفا می کند. (حسینی زاده، ۱۳۸۵)

بنابراین برای به ثمر نشستن این نهال های ترد و شکننده و کمک به رشد صحیح آنان باید محیطی امن و عاری از هر انحرافی برای تربیت آنان فراهم ساخت. بسیاری از کودکان با رشد روزافزون تعداد مادران شاغل، بیش از نیمی از روز خود را در مهدها سپری می سازند و رفتارها، ارزش ها و الگوهای بسیاری را از این مکان ها کسب می کنند، حال این میریبیان و مسئولان مهدها هستند که باید ضمن عنایت به وظیفه خطیر تعلیم و تربیت، و بهره گیری از شیوه های مثبت و کارآمد دینی، علمی و روانشناسی، در ساختن نسل آتی کمر همت ببندند. اگر مهدها به مکان هایی جز «محل نگهداری» کودکان تبدیل شوند، به عبارت دیگر به وظیفه اصلی خود که جامعه پذیری و تربیت صحیح کودکان و نه صرف نگهداری از آنان، بدل شوند، نسل کارآمد و شایسته ای را تحویل جامعه خواهند داد. مهدکودک ها و مراکز پیش دبستانی وظیفه آموزش فعالیت های پیش از دبستان و آماده کردن کودک برای ورود به دبستان را بر عهده دارند. (جوادی، ۱۳۸۰)

بیان مساله

نتایج مطالعاتی که در این حوزه انجام شده بیانگر آن است که ارائه برنامه های پیش دبستانی نه تنها موجب تغییرات در توانایی های ذهنی کودکان می گردد. بلکه اثرات دراز مدتی نیز بر سازگاری آنان یا محیط کلاس و پیشرفت تحصیلی در دوره دبستان بر جای می گذارد. با توجه به این مسأله است که باید برای ایجاد پیشرفت در امور زندگی به دوره ۶ ساله اول زندگی توجه خاصی مبذول شود تا زیر بنای محکمی برای مراحل بعدی پی ریزی گردد. با توجه به اینکه عده ای از دانش آموزان قبل از ورود به دبستان و قبل از اینکه دوره ای جدید از زندگی خود را شروع کنند به جایی قدم می گذارند که یک طرف فرد را آماده ورود به دبستان می کند و از طرف دیگر به فرد آموزشهایی می دهد که او را دقیقاً از وابستگی به خانواده جدا می کند و نیز به او می آموزد که زندگی فقط محصور به خانواده نیست و او باید از تجربه های استفاده کند. پیازه روی این موضوع تأکید می کند به کودک در دوران پیش دبستانی باید فرصت کافی برای رشد کاربردهای حسی - حرکتی داده شود و توجه او به کنفرانس بین المللی آموزش عمومی در اوایل سال ۱۹۳۹ این است که برای کودکان پیش دبستان باید وسایل مختلف آموزش حسی و حرکتی داده شود و خواندن و نوشتن برای سالهای اول دبستان گذاشته شود. مطالعات متعددی در فرهنگ های مختلف نشان داده است که کمبود محرکهای محیطی و عدم امکان تجارب حسی حرکتی و ذهنی در دوران کودکی دوم و پیش دبستانی، اثرات نامطلوبی بر روند رشد روانی و اجتماعی کودکان دارد، بعلاوه نشان داده شده است که غنی سازی محیط از طریق افزایش محرکهای اجتماعی، ادراکی و

عاطفی موجب عقب ماندگیهای رشدی حاصل از فقر محیطی می شود، در این پژوهش قصد داریم با بررسی جامعه ای مشخص از کودکان مقطع ابتدایی به بررسی نقش و تاثیر گذراندن دوره پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس اول ابتدایی بپردازیم.

اهمیت و ضرورت پژوهش

اهمیت مسأله‌ی میزان پیشرفت تحصیلی در دروس ابتدایی ناشی از اهمیت یادگیری دانش آموزان در این مقطع تحصیلی است. با توجه به اهمیت نقش ابتدایی در ابعاد مختلف تحصیل، اهمیت و ضرورت بررسی و تحقیق علمی در مورد عوامل تأثیر گذار بر میزان پیشرفت تحصیلی در این دوره در بین دانش آموزان قابل توجه است.

بررسی وضعیت کودکان در مقطع ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار است، بررسی نقش و تاثیر عامل پیش دبستانی می تواند از جهات گوناگون دارای اهمیت باشد، توجه به گذراندن دوره پیش دبستانی می تواند تاثیر بسزایی در وضعیت تحصیلی دانش آموزان در مقطع ابتدایی خصوصا کلاس اول داشته باشد، آموزش هایی که در مراکز پیش دبستانی به کودکان داده می شوند، زمینه ی رشد، یادگیری مفاهیم ریاضی، استدلال کردن، خواندن و نوشتن و زبان آموزی را به شکل غیرمستقیم فراهم می کنند. محور اصلی در این آموزش ها بازی است. بازی کار کودک است. بنابراین باید آن را با ارزش، مثبت و برای کودک ارزشمند تلقی کرد. با فراهم کردن شرایط مناسب این امکان برای کودک مهیا نمود. آموزش و پرورش کودکانی اولین مرحله از آموزش و پرورش رسمی است که هدفها و محتوای و برنامه و روشها و ابزارهای خاصی خود را دارد و پایه مهمی برای سایر دوره های آموزش و پرورش عمومی است در این مرحله از آموزش دوره ای که مخصوص کودکان پنج و شش ساله است دوره آمادگی برای ورود به دبستان یا اصطلاحاً دوره پیش دبستانی نامیده می شود که اساساً زیر نظارت آموزش و پرورش است در این دوره است که کودکان برای اولین بار از استقلال خویش بهره می گیرند. در این دوره است که نقش نهاد خارج از محیط خانواده یعنی نقش کودکان در رشد و پرورش و یادگیری کودک اهمیت می یابد ولذا برنامه ریزی منسجم و هدفدار آموزش و پرورش ضرورت بیشتری پیدا می کند. در پژوهش حاضر نقش مهم آموزش پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس اول ابتدایی مورد بررسی قرار گرفت.

اهداف پژوهش

اهداف پژوهش حاضر، اثربخشی رابطه میان آموزش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه اول ابتدایی می باشد. و همچنین سعی می کند که تاثیر هر یک از متغیرها بر عملکرد فرد را مورد بررسی قرار دهد.

نقش آموزش پیش دبستانی:

آموزش و پرورش پیش دبستانی می تواند از طریق غنی سازی محیطی، کودکان را قادر سازد تا به تجارب ادراکی و ذهنی جدیدی که احتمالاً در محیط معمول خانواده برای آنان امکان پذیر نیست بپردازند. در تحقیق حاضر سعی شده است اثرات تجارب پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی، هوش و علاقه به مدرسه در دانش آموزان دبستانهای شیراز روشن شود. در پایان، بر مبنای یافته های تحقیق، پیشنهادهایی برای گسترش برنامه های پیش دبستانی به مسئولان و دست اندرکاران ارائه گردیده است. مطالعات متعدد در فرهنگهای مختلف نشان داده است که کمبود محرکهای محیطی و عدم امکان تجارب حسی حرکتی و ذهنی، اثرات نامطلوبی بر روند رشد روانی و اجتماعی کودکان می گذارد (۱) بعلاوه، نشان داده شده است که غنی سازی محیط از طریق افزایش محرکهای اجتماعی، ادراکی و عاطفی موجب کاهش عقب ماندگیهای رشدی حاصل از فقر محیطی می شود. (حسینی زاده، ۸۷، ص ۲۰)

گرچه بخش اعظم این تحقیقات متوجه کودکانی است که در محیطهای خاصی از قبیل پرورشگاهها رشد یافته اند، یافته ها را می توان به سایر کودکانی که در محیطهای محروم بزرگ می شوند نیز تعمیم داد. برخی از محققین (۳) مطرح کرده اند که کودکان خانواده های فقیر جهان سوم نه تنها از اسباب بازی، کتاب و سایر محرکهای فرهنگی روانی محروم هستند، بلکه بطور نسبی امکان انجام بسیاری از فعالیتهای لازم برای رشد حسی حرکتی، نظیر بازیهای موثر در رشد روانی را ندارند. مادران این کودکان که خود اکثراً بیسوادند از

اهمیت بازی در رشد کودکان چندان آگاه نیستند. اثرات اینگونه محیطهای فقیر در سازگاری بعدی کودکان در مدرسه و احتمال شکست تحصیلی آنان نیز مورد مطالعه قرار گرفته است (رسولی نژاد، ۸۸: ص ۱۶).

آموزش و پرورش پیش‌دبستانی از جمله نهادهای کلی مداخله جبرانی در اینگونه موارد معرفی شده است. از طریق اینگونه غنی‌سازی محیطی، کودکان می‌توانند به تجارب ادراکی و ذهنی جدیدی که احتمالاً در محیط معمول خانواده برای آنان امکان‌پذیر نیست، بپردازند. در چنین محیط‌هایی مجموعه‌ای از تجارب اجتماعی، هم از طریق رابطه با سایر کودکان در محیط مساعد، و هم از طریق یافتن الگوهای جدید همانندی (مربیان) در اختیار آنها قرار می‌گیرد. یافته‌های تحقیقاتی حاکی از آن است که ارائه برنامه‌های پیش‌دبستانی نه تنها موجب تغییرات کوتاه‌مدت در تواناییهای ذهنی کودکان می‌گردد، بلکه اثرات دراز مدتی نیز بر سازگاری آنان با محیط کلاس و پیشرفت تحصیلی در دوره دبستان برجای می‌گذارد. مختصات اقتصادی اجتماعی خانواده از جمله عوامل عمده موثر رشد روانی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی کودکان در نظر گرفته شده است. کودکان قشرهای پائینتر اجتماع معمولاً دارای پیشرفت تحصیلی کمتری هستند. این تفاوتها هم در سطح پیش‌دبستان و دبستان هم در سطح دبیرستان دیده شده است. بعلاوه، گرچه کودکان طبقات پائین بهنگام ورود به دبستان دارای تواناییهای شناختی کمتری هستند، آنهایی که آموزش پیش‌دبستانی را گذرانده‌اند در مقایسه با سایر کودکان، توانایی بیشتری از خود نشان داده‌اند. عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که برنامه‌های پیش-دبستانی بیشتر بر کودکانی اثر می‌گذارد که نیاز بیشتری بدان دارند، یعنی کودکان قشرهای متوسط و پائین جوامع جهان سوم (محمدی، ۸۶: ص ۵۲).

دوره ی پیش دبستان با دوره ی مهد کودک تفاوت های بسیاری دارد؛ چون در دوره ی مهد کودک، کودک صرفاً بازی می کند، تغذیه می شود و نهایتاً شعر یا قصه یاد می گیرد و بعد هم استراحت کرده و سپس آماده ی رفتن به منزل می شود. به عبارت بهتر، کودک آموخته است که باید مدت زمانی را در مهد کودک گذرانده و بعد هم به اتفاق والدین راهی خانه شود. از طرفی، مهد کودک معمولاً پذیرای کودکان مادران شاغل یا کودکان خانواده های مرفه است؛ در حالی که در دوره ی پیش دبستان، کودک با همسالانی از تمام اقشار جامعه مواجه است. در این دوره که امروزه نقش مثبت خود را بیش از پیش نشان می دهد کودک می آموزد، نقاشی می کشد، قصه می گوید و حتی ایفای نقش می کند. گذراندن دوره ی ۹ ماهه ی پیش دبستانی، کودک را آماده می کند تا بتواند با مربی ارتباط برقرار نماید. زیرا نخستین مکان جدی که کودک پس از جداشدن از خانه و خانواده به آن وارد شده و حضور در فضای جدید را تجربه می کند، همین دوره است. امروزه با تاسیس مراکز پیش دبستانی که با هدف آموزش، زمینه ی مساعدی را برای حضور مادران در جامعه و از طرفی رشد کودکان فراهم می کند، دغدغه های خانواده ها کمتر شده است. این دوره ویژگی هایی دارد که به اهم آن ها در ذیل اشاره می شود: کودکان نیازمند محیط هایی هستند که بتواند به قابلیت های عاطفی و اجتماعی آنان غنا بخشیده و آنها را تقویت نماید. رکن اساسی آموزش کودک در این دوره، مربیان هستند، مربیانی آگاه و توانمند که کودک را دوست دارند. مربی پیش دبستانی باید به این باور رسیده باشد که می تواند در کنار خانواده، بخشی از مسئولیت آموزش کودک را برعهده بگیرد. همچنین طراحی فضای فیزیکی مراکز پیش دبستانی باید به گونه ای باشد که برای کودک مطلوب، شادی بخش و برخوردار از حداقل امکانات لازم باشد. باید وسایل و ابزار، متناسب با سن کودک و قابلیت های او فراهم آید. بازی کار کودک است؛ آموزش هایی که در مراکز پیش دبستانی به کودکان داده می شوند، زمینه ی رشد، یادگیری مفاهیم ریاضی، استدلال کردن، خواندن و نوشتن و زبان آموزی را به شکل غیرمستقیم فراهم می کنند. محور اصلی در این آموزش ها بازی است. بازی کار کودک است. بنابراین باید آن را با ارزش، مثبت و برای کودک ارزشمند تلقی کرد. با فراهم کردن شرایط مناسب این امکان برای کودک مهیا می شود. مشارکت والدین در کنار مربی نقش مهمی در آموزش کودک دارد، با توجه به این که سابقاً ورود کودکان به دوره ی پیش دبستانی اجباری نبود؛ والدین هنگام ورود کودکان به مدرسه دچار مشکلات عدیده ای می شدند که خوشبختانه با پررنگ شدن نقش مرکز پیش دبستانی، والدین به این باور رسیده اند که ورود کودک به دوره ی پیش دبستانی نه تنها مفید، بلکه ضروری است. البته طبق قانون، تنها گذراندن دوره های ابتدایی و راهنمایی اجباری است، اما با توجه به اثرات مثبتی که دوره ی پیش دبستانی در پیشرفت تحصیلی کودکان دارد، جلب مشارکت و ترغیب والدین و توجه به آن از اهمیت بالایی برخوردار است (کاظمی، ۸۸: ص ۱۷).

پیشینه پژوهش :

نتایج چندین مطالعه، همبستگی شایان توجهی (۰/۴-۰/۶) بین پیشرفت تحصیلی در دوره ابتدایی و پیش دبستانی را نشان داده است (بروک اور، ۲، ۱۹۸۱؛ مارش ۱۹۸۴، ۳؛ اسکالویک ۱۹۸۶، ۴). بین پیشرفت تحصیلی و پیش دبستانی کلی نیز همبستگی ۰/۳ تا ۰/۴ یافته شده است (روبین ۵، ۱۹۷۸؛ اسکالویک، ۱۹۸۴، ۱۹۸۶). از طرف دیگر هانسفورد ۶ (۱۹۸۲) طی تحقیق خود رابطه معناداری (همبستگی در حدود ۰/۶) بین خود پنداره توانایی و پیش دبستانی کلی به دست آورد (بیابانگرد، ۱۳۸۰).

فستینگر (۱۹۵۴) طبق این تئوری، پیش بینی فرد به عملکردش در گروه اجتماعی مورد مقایسه (به ویژه در میان همکلاسان که اهمیت زیادی دارند)، بستگی دارد. (راجرز، اسمیت و کلمین، ۱۹۸۷). مطابق نظر (دیویس، ۱۹۷۸) دانش آموزان ممکن است در صورتی که خودشان را با اکثریت همکلاسی هایشان مقایسه نمایند، اشتیاق نسبتاً پایینی داشته باشند. پارکر و مارش (۱۹۸۴) نیز نظری مشابه همین نظر، از طریق فرضیه «چهارچوب داوری» ۲ مطرح می نماید. مطابق این مدل، تغییر خودپنداره احتمالاً پیامد افزایش موفقیت و پیشرفت است تا این که متغیری ضروری برای پیشرفت (میرعلی یاری، ۱۳۷۹).

مارش (۱۹۸۴) یک مدل تعادل سازی پویا را مطرح می کند که مطابق آن پیشرفت تحصیلی، خودپنداره و اسناد به خویشتن در یک شبکه از روابط متقابل درهم تنیده شده اند. هم چنین تغییر در یکی از آنها منجر به تغییر در دیگری، به منظور برقراری مجدد تعادل می شود. بنابراین، پیشرفت تحصیلی و خودپنداره به یک روش تقابلی در یکدیگر تأثیر می گذارند (بیابانگرد، ۱۳۸۰).

ماروگاما ۱ و همکاران (۱۹۸۱) بیان می کنند که علت سومی (برای مثال توانایی یا حمایت اجتماعی) بر پیشرفت تحصیلی و خودپنداره مؤثر است. ممکن است خودپنداره‌ی توانایی و پیش دبستانی (هر دو) از طریق تجارب غیر تحصیلی مرتبط با توانایی، و یا متغیر سوم دیگری، تحت تأثیر قرار گرفته باشند. بنابراین به صورت نظری الگوهای مختلف علی را می توان مطرح کرد که واقعاً هم وجود دارند. با این حال، چندین مطالعه آزمایشی انجام شده است که روابط علی میان پیشرفت تحصیلی و خودپنداره را مورد آزمون قرار داده است. در یک مطالعه طولی که مشتمل بر چهار گروه بود، ماروگاما و همکاران (۱۹۸۸) پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را در سنین ۹، ۱۲، ۱۵ سالگی و پیش دبستانی کلی آن ها را در سن ۱۲ سالگی مورد اندازه گیری قرار دادند. متغیرهای کنترل کننده، طبقه اجتماعی و توانایی در سن ۷ سالگی مورد اندازه گیری قرار گرفت. آنها هیچ گونه مدارکی دال بر اینکه پیشرفت تحصیلی و پیش دبستانی رابطه علی با یکدیگر دارند، نیافتند و متغیر سومی را (برای مثال طبقه اجتماعی و توانایی)، به عنوان علت پیشرفت تحصیلی و پیش دبستانی بیان می کنند. پتیوم و همکاران (۱۹۸۶) با تجزیه و تحلیل داده های یک نمونه بزرگ از دانش آموزان دبستان و اندازه گیری پیشرفت تحصیلی و پیش دبستانی کلی در فاصله ۲ سال دریافتند که هیچ گونه شواهدی مبنی بر اینکه عملکرد یک متغیر، نسبت به متغیرهای دیگر برجسته تر است، وجود ندارد. آن ها دو توضیح احتمالی در این مورد مطرح می کنند، پیش دبستانی و پیشرفت تحصیلی ممکن است معلول یک متغیر سوم باشند یا اینکه هر دو متغیر به یک سبک چرخه ای تأثیر یکسانی بر یکدیگر دارند.

روحانی (۱۳۸۹) در پژوهش خود، رابطه خود پنداری و عوامل تشکیل دهنده آن (گرایش به مدرسه، گرایش به همسالان و خانواده) را با موفقیت تحصیلی مورد بررسی قرار داده است. در این تحقیق ۲۴۰ دانش آموز سوم راهنمایی مرکب از ۱۲۰ پسر و ۱۲۰ شرکت داشته اند که در یک آزمون خودپنداری شرکت نمودند و معدل کل سالانه آنها به عنوان معیاری برای میزان موفقیت تحصیلی استفاده شد. نتایج به وسیله ی ضریب همبستگی پیرسون محاسبه و نشان داد که بین خودپنداری و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد و همبستگی به دست آمده برای گروه و پسر متفاوت بود، و در مجموع برای گروه ان میزان همبستگی بیشتری میان خودپنداری و پیشرفت تحصیلی مشاهده شد.

پورشافعی (۱۳۷۰) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی رابطه پیش دبستانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و پسر سال سوم ابتدایی شهرستان قاین» ۱۶۰ نفر در سه رشته تحصیلی فرهنگ و ادب، ریاضی و علوم تجربی را به روش تصادفی طبقه ای، برگزید و از سیاهپی پی پیش دبستانی کوپر اسمیت برای سنجش پیش دبستانی آزمودنی ها استفاده نمود و نیز معدل

دانش آموزان به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی آنان در نظر گرفته شد. او با استفاده از همبستگی پیرسون به این نتایج دست یافت که بین میزان پیش دبستانی دانش آموزان و پسران از نظر آماری تفاوت معنا داری وجود ندارد. در مورد رابطه بین پیش دبستانی با پیشرفت تحصیلی، با محاسبه روش همبستگی پیرسون ضریب به دست آمده برای آزمودنی های پسر ۰/۴۶ و برای آن ۰/۴۹ بود که با مقایسه این ضریب با مقادیر بحرانی ضریب گشتاوری پیرسون، از نظر آماری، معنادار بود. همچنین نتایج آزمون خی دو، با احتمال ۰/۰۱ نیز از این فرض را تایید نمود. بنابراین نتیجه گرفته شده بیانگر این است که میان پیش دبستانی دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و افرادی که پیش دبستانی بالاتری دارند، از نظر میزان پیشرفت در تحصیل نیز در رتبه بالاتری قرار می گیرند.

نتیجه گیری

در سالهای اخیر والدین، صاحب نظران تعلیم و تربیت و مسئولان نظام آموزش و پرورش به تربیت کودکان خردسال توجه خاصی پیدا کرده اند. از یک سو والدین سعی بر بهبود رشد و آموزش کودکان خود دارند و از سوی دیگر مسئولین آموزش و پرورش، معلمان و مربیان بر اهمیت آموزش و پرورش دوران کودکی واقف شده و در پی آن هستند که با ارائه طرحهای جدید اصلاحی و ایجاد امکانات و تسهیلات مورد نیاز بر محتوی برنامه های آموزشی و پرورشی کودکان بهبود بخشند. از جمله این اقدامات پیش بینی دوره یکساله پیش دبستانی در لایحه پیشنهادی نظام آموزش و پرورش کشور به مجلس شورای اسلامی است. این اقبال و توجه به آموزش و پرورش کودکان خردسال موجب شده است که نظر محققان و صاحب نظران به چگونگی و کم و کیف این آموزشها جلب شود. و تحقیقات و مطالعات مختلفی برای بررسی و اطلاع از تاثیر آموزش و پرورش پیش از دبستان بر ابعاد مختلف رشد و پیشرفت کودکان انجام شود^۱.

شواهد پژوهش موجود نشان داده است که آموزش پرورش پیش از دبستان بر جنبه های مختلف رشد جسمانی، شناختی، زبانی، عاطفی، و اجتماعی تاثیر دارد. در موردی نیز تاثیر این نوع آموزشها مورد تایید قرار گرفته است. بنابراین لازم است کم و کیف و چگونگی برنامه های مراکز آموزش و پرورش پیش از دبستان مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد، تا مشخص شود که آیا محیط کودکانها محیطی آرام و مطمئن و سرشار از بازی و نشاط و آموزندگی هستند.

پیشنهادات:

۱- با توجه به نتایج مشاهده شده از تاثیرات این دوره نسبت به گسترش و تاسیس این مراکز در نقاط مختلف شهر به خصوص در مناطق جنوب شهر که نیاز بیشتری از این لحاظ احساس می شود اقدام شود.

۲- یافته های تحقیق حاضر، وجود تفاوت اساسی بین پیشرفت تحصیلی گروه تجربی و گروه مقایسه را نشان داده است که به نظری رسد کیفیت برنامه آموزش و پرورش پیش از دبستان یکی از عوامل موثر در این فرآیند باشد. بنابراین ضرورت دارد در مورد برنامه دوره پیش دبستانی تحقیق و بررسی شود و مشخص گردد که چه برنامه ای با چه محتوایی و با چه کیفیتی در مراکز پیش دبستانی اجرا گردد.

۳- مدیران و مربیان پیش دبستانی به عنوان مجریان این مراکز باید مجهز به دانش و معلومات مربوط به آموزش و پرورش کودکان باشند و از آخرین یافته های روان شناختی در مورد کودکان اطلاع داشته باشند. و آنها را در برنامه روزانه خود بکار گیرند.

۴- یافته های پژوهشی حاضر نشان داده است که گذراندن دوره پیش دبستان موجب تقویت رشد اجتماعی می شود از این روست ضروری است محیط پیس دبستان با وسایل و امکانات مناسب تجهیز شوند تا سبب توجه کودکان را فراهم آورد. و احساسات و عواطف آنان را برای جستجو و فعالیت های اکتشافی برانگیزند. به عبارت دیگر ضروری است که ضمن بررسی برنامه مراکز پیش دبستانی نسبت به بازنگری و رفع نواقص این برنامه و بازسازی آن اقدام شود.

^۱ مجید فرشاد بررسی تاثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، (پایان نامه کارشناسی) ۱۳۷۷، ص ۱۳۹

۵- در مناطق محروم و محیط‌هایی که فرصت‌های مناسبی برای یادگیری و رشد و تمامیت شخصیت کودک فراهم نشده است مراکز پیش دبستانی با برنامه‌های مناسب و مجهز به وسایل و امکانات مناسب با نیازهای کودک همراه با کارکنان مجرب ایجاد شود تا موجبات آموزش و پرورش کودکان فراهم شود و کمبودهای اجتماعی آنان در محیط مدرسه جبران شود.

۶- در صورت امکان پایه پیش دبستانی جزو پایه‌های اجباری مدارس درآید تا کودکانی که اولیای آنها ضرورت گذراندن این دوره را درک نمی‌کنند از گذراندن این دوره محروم نمانند.

منابع و مأخذ

۱. آقا زاده احمد (۱۳۷۸) پایان نامه، کارشناسی ارشد: تأثیر دوران پیش دبستانی بر رشد عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در دوره دبستان تهران ناحیه ۱۳.
۲. اسحاق نیا، حمید (۱۳۷۲) پایان نامه کارشناسی ارشد، بررسی تأثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی بر پیشرفت ذهنی، تحصیلی و سازگاری عاطفی، اجتماعی کودکان دبستانی در شهر تربت حیدریه.
۳. بلوم، بنجامین (۱۳۸۳) ویژگی‌های آدمی و یادگیری آموزشی (ترجمه دکتر علی اکبر سیف) مرکز نشر دانشگاهی تهران.
۴. پاشا شریفی، حسن (۱۳۷۴) کار تحقیقاتی، ارزشیابی تأثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی و آماده کردن کودکان جهت ورود به نظام آموزش مدرسه.
۵. تشکری، عباس (۱۳۸۵) اثر آموزش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی، (نشریه علوم تربیتی) شماره ۸.
۶. دیده بان علی (۱۳۸۵) کار تحقیقاتی، بررسی عوامل موثر بر رشد اخلاقی و اجتماعی کودکان در دوره دبستان شهر تهران نواحی ۱ تا ۵.
۷. نوروزی زاده رضا (۱۳۹۲) پایان نامه، بررسی تأثیر آموزش و پرورش پیش از دبستان بر کارآمدی تحصیلی.
۸. عباسی عبد الله (۱۳۶۰) کار تحقیقاتی، نقش سازنده آموزش و پرورش قبل از دبستان پیشرفت تحصیلی نواحی ۱۹ گانه تهران شمیران و شهری.
۹. فرشاد، مجید (۱۳۸۸) بررسی تأثیر آموزش و پرورش پیش دبستانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان.
۱۰. کرمی محمود (۱۳۹۵) پایان نامه کارشناسی ارشد، بررسی تأسیس رابطه بین آموزش پیش دبستانی بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان پایه اول ابتدایی شهرستان سنج.
۱۱. قاضی محمد جواد (۱۳۷۵) پایان نامه کارشناسی، تأثیر دوره پیش از دبستان بر رفتارهای اجتماعی و اخلاقی دانش آموزان ناحیه ۳ تهران.
۱۲. مفیدی، فرخنده (۱۳۷۶) اصول و مفاهیم آموزش و پرورش پیش از دبستان، انتشارات پیام نور.
۱۳. مقدم، جواد (۱۳۹۶) پایان نامه کارشناسی، (بررسی تفاوت کودکانی که دوره پیش از دبستان را گذرانیده اند با کودکانی که این دوره نگذرانیده اند در ورود به دبستان شهرستان اراک ناحیه ۲).